

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2024, sp. zn. 23 Cdo 1666/2023, ECLI:CZ:NS:2024:25.CDO.2797.2023.1

Číslo: 98/2024

Právní věta:

Pro účely požadavku formy vyjádřeného v § 1906 o. z. se považuje za novaci ve smyslu § 1902 o. z. jen taková dohoda o změně obsahu závazku, kterou se dosavadní závazek ruší a nahrazuje se závazkem novým.

V případě dohody o změně obsahu závazku za jeho trvání podle § 1901 o. z. se forma takového právního jednání řídí § 564 o. z.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.02.2024

Spisová značka: 23 Cdo 1666/2023

Číslo rozhodnutí: 98

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Forma právních jednání (o. z.) [Právní jednání (o. z.)], Novace kumulativní, Novace privativní, Změna závazku

Předpisy: § 1758 o. z.

§ 1901 o. z.

§ 1902 o. z.

§ 1906 o. z..

§ 564 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání druhého žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 15. 11. 2022, sp. zn. 30 Co 308/2022.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 4 (dále jen „soud prvního stupně“) rozhodoval o žalobě, kterou se žalobkyně po žalovaných domáhala vrácení rezervačního poplatku ve výši 200.000 Kč, který složila na účet druhého žalovaného na základě smlouvy o rezervaci nemovitostí ze dne 26. 2. 2020.

2. Soud prvního stupně rozsudkem ze dne 2. 5. 2022, č. j. 19 C 318/2020-179, zamítl žalobu vůči prvnímu žalovanému (výrok I), uložil druhému žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni 200.000 Kč s příslušenstvím (výrok II) a rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky (výrok III a IV).

3. Soud prvního stupně vyšel z toho, že:

a) Dne 26. 2. 2020 byla mezi žalobkyní (kupující), prvním žalovaným (prodávajícím) a druhým žalovaným (zprostředkovatelem) uzavřena smlouva o rezervaci blíže specifikovaných nemovitostí (dále též jen „rezervační smlouva“). Strany se dohodly, že uzavřou kupní smlouvu do 27. 3. 2020.

b) Dle čl. III.1 až III.3 rezervační smlouvy se strany dohodly, že kupní cena bude činit 14.740.000 Kč a bude uhrazena skrze rezervační poplatek ve výši 200.000 Kč a 14.540.000 Kč do bankovní úschovy.

c) Dne 2. 3. 2020 byla zaslána částka 200.000 Kč z účtu žalobkyně na účet druhého žalovaného (zprostředkovatele).

d) Dle čl. VI.1 až V.2 rezervační smlouvy si strany dohodly, že v případě, že nedojde k uzavření smlouvy z důvodů na straně žalobkyně (klienta - budoucího kupujícího), pak rezervační poplatek propadá rovným dílem mezi prodávajícího a zprostředkovatele jakožto smluvní pokuta. Pokud nedojde k uzavření smlouvy na straně prvního žalovaného (budoucího prodávajícího), pak je první žalovaný povinen zaplatit smluvní pokutu 100.000 Kč druhému žalovanému (zprostředkovateli) a 100.000 Kč žalobkyni (klientovi) a rezervační poplatek se vrací žalobkyni.

e) Dne 26. 3. 2020 byl podepsán dodatek č. 1 ke smlouvě o rezervaci, kterým se mění ustanovení rezervační smlouvy tak, že strany jsou povinny uzavřít kupní smlouvu nejpozději do 17. 4. 2020 a smlouva se uzavírá na dobu určitou do 17. 4. 2020.

f) Ze vzájemné e-mailové komunikace účastníků soud zjistil, že:

i. Dne 14. 4. 2020 žalobkyně sdělila, že nejsou schopni obchod dokončit a od obchodu musí odstoupit. S ohledem na to, že situace nevznikla zaviněním paní M. a pana M., navrhuje snížení pokuty na jednu polovinu.

ii. Dne 16. 4. 2020 druhý žalovaný navrhuje varianty pro zdárné dokončení převodu nemovitostí.

iii. Dne 27. 4. 2020 žalobkyně uvádí, že by kupní cena mohla být uhrazena tak, že prodej domu bude za 14.200.000 Kč, kdy 13.500.000 Kč zaplatí v hotovosti při podpisu kupní smlouvy a zbylých 700.000 Kč s úrokem 50.000 Kč do konce roku, a zda je to takto možné zahrnout do kupní smlouvy.

iv. Dne 28. 4. 2020 žalobkyně uvedla, že posílá kupní smlouvu upravenou od právníka a že je potřeba nastavit ve smlouvě úschovu na 13.300.000 Kč, datum podpisu smlouvy na den 5. 5. 2020, a žádala o potvrzení termínu 5. 5. 2020 k podpisu a upřesnění času.

v. Dne 29. 4. 2020 druhý žalovaný zasílá upravenou kupní smlouvu o částku, změnu úhrady a sankce a dotazuje se na datum podpisu smlouvy.

vi. Z komunikace ze dne 4. 5. 2020, 5. 5. 2020 a 6. 5. 2020 plyne, že si strany dohodly termín podpisu úschovně smlouvy na 7. 5. 2020 ve 14 hod.

vii. K podpisu smlouvy dne 7. 5. 2020 nedošlo z důvodu nemoci prvního žalovaného.

viii. Dne 13. 5. 2020 se žalobkyně dotazuje na náhradní termín podpisu smlouvy. Zároveň uvádí, že byli domluveni, že bude zaslána k podpisu nová rezervační smlouva s ohledem na to, že nebyla podepsána kupní smlouva.

ix. Dne 15. 5. 2020 žalobkyně uvádí, že chtějí obchod dokončit a s ohledem na to, že smlouva nebyla dne 7. 5. 2021 podepsána, pak žádá o náhradní termín pro podpis smlouvy, anebo chtějí vrátit rezervační zálohu 200.000 Kč s tím, že obchod nebude uskutečněn.

4. Soud prvního stupně závazkový vztah posoudil mj. s odkazem na § 1746, § 1785, § 2048, § 2402 a § 2408 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále též jako „o. z.“).

5. Rezervační smlouvu soud prvního stupně hodnotil jako smlouvu nepojmenovanou dle § 1746 odst. 2 o. z. s prvky smlouvy o smlouvě budoucí (viz čl. III.1 – „Klient a Vlastník se zavazují Kupní smlouvu uzavřít nejpozději do 27. 3. 2020.“, viz § 1785 a násl. o. z.) a s prvky smlouvy o úschově pro jiného (srov. § 2402 a § 2408 o. z.), kdy druhý žalovaný (zprostředkovatel) převzal do úschovy část kupní ceny ve výši 200.000 Kč (viz čl. III. odst. 3 a čl. V. odst. 1 a V. odst. 2).

6. Dle soudu prvního stupně si strany nesjednaly povinnost jednat písemně. Byť z jejich jednání vyplývalo, že preferovaly písemné uzavírání smluv (to konkludentně vyplynulo z jejich jednání v rámci uzavření rezervační smlouvy a dodatku č. 1), z jejich jednání a chování po uplynutí účinnosti smlouvy dle dodatku č. 1, tedy dne 17. 4. 2020, vyplývá, že strany chtěly nadále jednat o prodeji, kdy ale nadále již písemné smlouvy neuzavíraly a kontraktaci ponechaly na úrovni e-mailů, SMS a telefonické domluvy.

7. Dle soudu prvního stupně došlo k prodloužení (resp. posunutí termínu pro uzavření budoucí kupní smlouvy) původní rezervační smlouvy, kdy obě strany chtěly co nejdříve uzavřít kupní smlouvu. Přesný termín pro uzavření kupní smlouvy si strany ihned nesdělily, jelikož se na něm nejprve musely dohodnout. Nicméně za takový termín lze následně označit datum 7. 5. 2020, kdy se strany následně dohodly, že právě v tento den podepíší kupní smlouvu a smlouvu o úschově. Kupní smlouva nakonec uzavřena nebyla, a to nejdříve z důvodu onemocnění prvního žalovaného dne 7. 5. 2020 a později z toho důvodu, že žalovaní přestali s žalobkyní komunikovat.

8. Soud se neztotožnil s názorem žalovaných, že strany neměly v úmyslu pokračovat v původní kontraktaci a že se po 17. 4. 2020 jednalo o zcela novou kontraktaci, jelikož na základě výše uvedených skutečností bylo prokázáno, že kontraktace navazovala mezi jednotlivými daty, a tedy nebyla přerušena, jednalo se stále mezi stejnými osobami a na základě původních smluv. Část kupní ceny byla uhrazena jako rezervační poplatek, kdy nová smlouva o rezervačním poplatku mezi stranami uzavřena nebyla, tedy bylo jasně odkazováno (i v kupní smlouvě z května 2020) na původní rezervační smlouvu z 26. 2. 2020. Dále i způsob úhrady kupní ceny byl v květnu 2020 sjednán stejně, jak bylo navrhováno ještě v rámci původního dubnového termínu pro uzavření kupní smlouvy a smlouvy o úschově.

9. Dle soudu prvního stupně tak v případě rezervační smlouvy ze dne 26. 2. 2020 došlo k prodloužení termínů v ní uvedených skrze tzv. kumulativní novaci dle § 1902 věta druhá o. z., kdy původní závazek zůstal nezměněn, jen se posunuly termíny pro splnění povinností vyplývajících ze smlouvy.

10. Jelikož strany jednaly na základě původní kontraktace, tedy i rezervační smlouvy, u níž byl termín pro uzavření kupní smlouvy posunut do 7. 5. 2020, a jelikož kupní smlouva nebyla uzavřena z důvodů na straně prvního žalovaného, měl být druhým žalovaným rezervační poplatek žalobkyni vrácen v

souladu s čl. VI odst. 1 rezervační smlouvy. Žalobkyně prokázala, že má právo na vrácení složeného rezervačního poplatku, který jí má být vrácen od druhého žalovaného. V tomto ohledu je lhotejné, u koho se nachází předmětné finanční prostředky, neboť povinnost vyplývá druhému žalovanému přímo z rezervační smlouvy.

11. Soud prvního stupně proto rozhodl tak, že žalobu vůči prvnímu žalovanému zamítl – ten dle rezervační smlouvy povinnost vracet rezervační poplatek neměl, a uložil povinnost vrátit rezervační poplatek druhému žalovanému, který tak měl učinit v souladu s rezervační smlouvou.

12. K odvolání žalobkyně a druhého žalovaného Městský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) rozsudkem ze dne 15. 11. 2022, č. j. 30 Co 308/2022-244, odmítl odvolání druhého žalovaného proti výroku I rozsudku soudu prvního stupně (první výrok), potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (druhý výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení mezi účastníky (třetí a čtvrtý výrok).

13. Dle odvolacího soudu byla věc soudem prvního stupně posouzena správně po skutkové i právní stránce, kdy v případě rezervační smlouvy ze dne 26. 2. 2020 došlo k prodloužení termínů v ní uvedených skrze kumulativní novaci dle § 1902 věta druhá o. z., kdy původní závazek zůstal nezměněn, jen se posunuly termíny pro splnění povinností vyplývajících ze smlouvy, a tím pádem i termín pro vznik smluvní pokuty. Dle odvolacího soudu není důvodná námitka žalobkyně, že by povinnost vrátit rezervační poplatek měli mít oba žalovaní společně a nerozdílně. Z rezervační smlouvy jednoznačně vyplývá, že se rezervační poplatek hradil druhému žalovanému, a je to právě druhý žalovaný, kdo je v souladu s rezervační smlouvou povinen takto obdrženou částku vrátit.

14. Odvolací soud neshledal důvodnou ani argumentaci druhého žalovaného ohledně nutnosti písemné formy novace. Nový občanský zákoník nepřevzal obecný požadavek formy pro právní jednání, která mění nebo ruší závazky založené písemnými smlouvami. Z § 564 o. z. naopak vyplývá, že původní forma právního jednání musí být dodržena pouze v případě změny obsahu právního jednání založeného na zákonné formě. K § 1906 o. z. pak uvedl, že je třeba jej interpretovat právě v souladu s obsahem § 564 o. z., tedy tak, že jedná-li se o závazek, který mohl být sjednán ústně, což rezervační smlouva v projednávaném případě je, nevyžaduje se písemná forma ani pro jeho novaci.

15. Z uvedených důvodů odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný ve věci samé potvrdil.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

16. Proti rozsudku odvolacího soudu podal druhý žalovaný (dále též „dovolatel“) dovolání s tím, že je považuje za přípustné ve smyslu § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), neboť napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a dále závisí na vyřešení otázek hmotného práva, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny.

17. Dle dovolatele soudy nižších stupňů aplikovaly ustanovení § 1902 o. z. v rozporu např. s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2001, sp. zn. [20 Cdo 2352/99](#), či ze dne 8. 7. 2009, sp. zn. [26 Cdo 2480/2008](#), jestliže tvrdily, že po 17. 4. 2020 probíhala mezi stranami kontinuální kontraktace a tímto jednáním došlo ke změně termínu podpisu kupní smlouvy ze 17. 4. 2020 na 7. 5. 2020. Takovou aplikaci považuje dovolatel za nepřípustnou, neboť v této době již smluvní vztah plynoucí z rezervační smlouvy marným uplynutím doby zanikl (17. 4. 2020). Předpokladem kumulativní novace je existence původního vztahu – závazku. V době, kdy původní vztah – závazek již zanikl, nelze smluvními stranami činit změnu závazku – kumulativní novaci.

18. Dovolatel zpochybňuje závěr soudů nižších stupňů o tom, že mezi stranami rezervační smlouvy došlo k dohodě o termínu podpisu kupní smlouvy na 7. 5. 2020. Namítá, že předpokladem kumulativní novace dle § 1902 o. z. je, že k ní dojde za trvání původního existujícího vztahu, tedy nikoli po jeho zániku. Dle dovolatele soudy nižších stupňů tvrdí, že kumulativní novace mezi stranami nastala po zániku rezervační smlouvy, jenž nastal marným uplynutím rezervační lhůty, což je v příkrém rozporu s konstantní rozhodovací praxí Nejvyššího soudu, která předpokládá, že institut změny závazku (kumulativní novace) pojmově předpokládá, že k němu dochází za trvání stávajícího závazkového vztahu. Také privativní novace, jako právní skutečnost současně působící jak zánik závazku stávajícího, tak i vznik závazku nového, vychází z předpokladu, že zde existuje závazkový vztah, který má být nahrazen novým.

19. Dle dovolatele soudy nižších stupňů aplikovaly § 1906 o. z. v rozporu s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. [5 Tdo 292/2019](#), a usnesením Ústavního soudu ze dne 19. 11. 2019, sp. zn. [III. ÚS 3051/19](#). Posouzení požadavku formy pro kumulativní novaci je v rozporu s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2011, sp. zn. [28 Cdo 666/2011](#).

20. Současně v rozhodovací praxi dovolacího soudu nebyla dosud řešena otázka obligatorně písemné formy právního jednání – kumulativní novace.

21. Dovolatel zpochybňuje závěry soudů nižších stupňů o tom, že z chování všech účastníků jednoznačně vyplývá, že v období po 17. 4. 2020 bylo nadále pokračováno v původním kontraktačním jednání ve smyslu a za podmínek rezervační smlouvy.

22. Dovolatel uplatňuje dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) a navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu, jakož i soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, popřípadě aby změnil rozhodnutí odvolacího soudu a žalobu žalobkyně vůči druhému žalovanému zamítl.

23. Žalobkyně se k dovolání vyjádřila v tom smyslu, že je nepovažuje za přípustné, a proto navrhuje, aby je dovolací soud odmítl, případně zamítl.

III.

Přípustnost dovolání

24. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) se po zjištění, že dovolání bylo podáno řádně a včas, osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou advokátem (§ 240 odst. 1 a § 241 odst. 1 o. s. ř.), zabýval přípustností dovolání.

25. Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

26. Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

27. Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že jsou splněna kritéria přípustnosti dovolání obsažená v tomto ustanovení. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud, který jediný je oprávněn tuto přípustnost zkoumat (srov. § 239 o. s. ř.), dospěje k závěru, že kritéria přípustnosti dovolání uvedená v ustanovení § 237 o. s. ř. skutečně splněna jsou.

28. Přípustnost dovolání tak nezakládá dovolací námitka, kterou dovolatel fakticky namítá, že mezi stranami nemohlo dojít k dohodě o změně trvání rezervační smlouvy, neboť k ní mělo dojít až po 17. 4. 2020, tedy v době, kdy již rezervační smlouva zanikla.

29. Takovéto tvrzení však pomíjí skutková zjištění soudů nižších stupňů o tom, že v řízení byla prokázána společná vůle stran v jednání pokračovat i po 17. 4. 2020. Soud prvního stupně tento závěr náležitě odůvodnil jednak s poukazem na následné jednání a chování stran po 17. 4. 2020, ale též z e-mailu ze dne 16. 4. 2020, ve kterém druhý žalovaný (zprostředkovatel) i přes sdělení ze strany žalobkyně ze dne 14. 4. 2020, že smlouvu není schopna uzavřít, dává najevo, že má stále zájem v prodeji a v související kontraktaci pokračovat.

30. Dovolací otázka tato skutková zjištění soudů nižších stupňů pomíjí, neboť vychází z konstrukce, že k dohodě stran o prodloužení rezervační smlouvy došlo až po jejím zániku dne 17. 4. 2020. To však neodpovídá skutkovým zjištěním soudů nižších stupňů.

31. Uplatněním způsobilého dovolacího důvodu ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř. však není zpochybnění právního posouzení věci, vychází-li z jiného skutkového stavu, než z jakého vyšel při posouzení věci odvolací soud. Samotné hodnocení důkazů odvolacím soudem (opírající se o zásadu volného hodnocení důkazů zakotvenou v ustanovení § 132 o. s. ř.) nelze (ani v režimu dovolacího řízení podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2013) úspěšně napadnout žádným dovolacím důvodem (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2394/2013](#), uveřejněné pod číslem 4/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

32. Dovolání je však přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení otázky výkladu pojmu novace pro účely požadavku formy podle § 1906 o. z. ve spojení s § 564 o. z., § 1901 o. z. a § 1902 o. z., která v rozhodovací praxi dovolacího soudu nebyla dosud řešena.

IV.

Důvodnost dovolání

Rozhodná právní úprava

33. Podle § 564 o. z. vyžaduje-li zákon pro právní jednání určitou formu, lze obsah právního jednání změnit projevem vůle v téže nebo přísnější formě; vyžaduje-li tuto formu jen ujednání stran, lze obsah právního jednání změnit i v jiné formě, pokud to ujednání stran nevyklučuje.

34. Podle § 1758 o. z. dohodnou-li se strany, že pro uzavření užijí určitou formu, má se za to, že nechtějí být vázány, nebude-li tato forma dodržena. To platí i tehdy, projeví-li jedna ze stran vůli, aby smlouva byla uzavřena v písemné formě.

35. Podle § 1901 o. z. je stranám na vůli ujednat si změnu svých práv a povinností.

36. Podle § 1902 o. z. se dohodou o změně obsahu závazku dosavadní závazek ruší a nahrazuje se novým závazkem. Může-li však dosavadní závazek vedle nového závazku obstát, má se za to, že nebyl zrušen.

37. Podle § 1906 o. z. ujednání o novaci nebo o narovnání vyžaduje písemnou formu, byl-li i původní závazek zřízen v písemné formě, nebo činí-li se o právu již promlčeném.

38. Podle právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 pak dle § 516 zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“), mohou účastníci dohodou změnit vzájemná práva a povinnosti (odst. 1). Nevyplyvá-li z dohody nepochybně, že sjednáním nového závazku má dosavadní závazek zaniknout, vzniká nový závazek vedle dosavadního závazku, jsou-li pro jeho vznik splněny zákonem požadované

náležitosti (odst. 2).

39. Podle § 570 obč. zák. dohodne-li se věřitel s dlužníkem, že dosavadní závazek se nahrazuje závazkem novým, dosavadní závazek zaniká a dlužník je povinen plnit závazek nový (odst. 1). Nahrazuje-li se závazek zřízený písemnou formou, musí být dohoda o zřízení nového závazku uzavřena písemně. Totéž platí, je-li nahrazován promlčený závazek (odst. 2).

Řešená otázka a východiska

40. V projednávané věci dle závěru odvolacího soudu došlo k prodloužení termínu uvedených v rezervační smlouvě prostřednictvím kumulativní novace podle § 1902 věta druhá o. z., kdy původní závazek zůstal nezměněn, jen se posunuly termíny pro splnění povinností vyplývajících ze smlouvy, a tím pádem i termín pro vznik smluvní pokuty.

41. Dovolatel přitom namítá, že v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu nebyla dosud řešena otázka obligatorně písemné formy tzv. kumulativní novace.

42. Pro řešení této otázky je třeba se zabývat zejména vztahem ustanovení § 564, § 1901, § 1902 a § 1906 o. z.

43. Požadavek písemné formy v případě novace (stejně jako narovnání) je podle § 1906 o. z. vyžadován, byl-li původní závazek zřízen v písemné formě, nebo činí-li se o právu již promlčeném.

44. Má-li být za novaci považována jakákoliv dohoda o změně obsahu závazku, je přitom toto pravidlo – jde-li o písemnou formu sjednanou stranami – v rozporu s § 564 o. z., dle kterého lze obsah právního jednání změnit i v jiné než sjednané formě, pokud to ujednání stran nevyklučuje.

Jazykový výklad

45. Pravidlo písemné formy § 1906 o. z. odkazuje na novaci a narovnání. Ty občanský zákoník upravuje v § 1902 o. z., resp. § 1904 a § 1905 o. z., aniž by je výslovně definoval. Z § 1902 o. z. věty první však plyne, že za novaci je považována taková dohoda o změně obsahu závazku, kterou se dosavadní závazek ruší a nahrazuje se závazkem novým. Z obsahu použitých výrazů plyne, že nejde o dohodu o změně závazku, ale o dohodu, která směřuje k zániku závazku spolu se vznikem nového závazku. To je také podstatou tzv. privativní novace. Druhá věta § 1902 o. z. potom obsahuje vyvratitelnou domněnku, dle které může-li dosavadní závazek vedle nového obstát, má se za to, že nebyl zrušen. Z použití obratu „dosavadní závazek“ a „nový závazek“ nelze dovozovat, že by vykládané ustanovení § 1902 o. z. upravovalo změnu obsahu závazku dohodou za jeho trvání, nýbrž jde toliko o vyvratitelnou domněnku toho, co privativní novací (jejímž znakem je dle věty první právě zrušení původního závazku) není.

46. Z jazykového vyjádření proto nevyplývá, že by právě druhá věta § 1902 o. z. upravovala změnu obsahu závazku dohodou, kterou by zákon zahrnoval pod pojem novace. Pod pojmem novace ve smyslu § 1902 o. z., tak jak na něj § 1906 o. z. odkazuje, je tak zjevně myšlena toliko novace podle § 1902 o. z., a to novace označovaná jako privativní.

47. Ostatně na nedostatky opačného závěru, tedy že by § 1902 o. z. komplexně upravoval změny v obsahu závazku, upozorňuje např. A. Lokaj. Podle autora takový jazykový výklad vede k neudržitelnému závěru, dle kterého by ke změně obsahu závazku docházelo pouze na základě buď novace privativní, jejímiž účinky jsou zánik původního závazku a vznik závazku nového, anebo novace kumulativní, jejímiž účinky jsou vznik zcela nového závazku bez zániku závazku původního (viz Lokaj, A. Dopady změn předmětu díla na původní smlouvu o dílo. In: Právní rozhledy, 2021, č. 5, s. 153 a násl.).

Systematický výklad

48. Pojetí, které pro účely pravidla zpřísněné formy dle § 1906 o. z. chápe za novaci toliko dohodu o zrušení dosavadního závazku a jeho nahrazení závazkem novým (privativní novace), odpovídá i systematické zařazení těchto pravidel. Ustanovení § 1906 o. z. je zařazeno v občanském zákoníku v části čtvrté, dílu 6. Změny závazku, Oddíl 2. Změny v obsahu závazku (§ 1901-1907 o. z.).

49. Ustanovení § 1906 o. z. je uvozeno jako společné ustanovení pro odkazované instituty, tedy novaci a narovnání.

50. Jejich společným znakem (byť se v účelu oba instituty rozcházejí) je to, že novací i narovnáním se dosavadní závazek ruší a nahrazuje se závazkem novým. Při novaci se mění právní důvod plnění nebo hlavní předmět plnění, při narovnání se ruší sporný nebo pochybný závazek a nahrazuje se novým závazkem, který je nesporný a nepochybný (srov. Eliáš, K. Problematická ustanovení nového občanského zákoníku a jejich výklad. Bulletin advokacie, 2013, č. 11, s. 27. a násl.).

51. Zvláštní požadavky formy zařazené v oddíle věnované změně v obsahu právního jednání se vztahují k úpravě těch zde obsažených institutů, tj. (privativní) novace a narovnání, které neregulují právní jednání, jež by – formálně vzato – obsah dosavadního závazku měnilo, ale změna závazku je zde spojena se zánikem závazku původního a jeho nahrazení závazkem novým. Systematicky se tak jedná o zvláštní případy změny závazku.

52. Takovému systematickému zařazení by neodpovídalo pojetí, které by pod pojem novace pro účely § 1906 o. z. zahrnovalo i dohody o změně obsahu závazku za jeho dalšího trvání. Ty předpokládá ustanovení § 1901 o. z., aniž by v tomto oddíle zvlášť upravovalo jejich formu. Pro takové dohody (ať již označené jako kumulativní novace, či modifikace) se uplatní obecné pravidlo § 564 o. z.

Historický výklad

53. Restriktivnímu výkladu § 1906 o. z., který zde uvedené pravidlo vztahuje pouze na narovnání a privativní novaci, odpovídá i historické pozadí vzniku textace § 1902 o. z. V odborné literatuře jsou předkládány přesvědčivé argumenty pro to, že inspiračním zdrojem úpravy novace dle § 1902 o. z. je zejména úprava zák. č. 946/1811 Sb. zák. soud., obecný zákoník občanský (dále též jen o. z. o.) (viz např. Handlar, J. Nový občanský zákoník – nenaplněná východiska. In: Právní rozhledy, 2010, č. 23, s. 844 a násl.; či Lokaj, A. Dopady změn předmětu díla na původní smlouvu o dílo. In: Právní rozhledy, 2021, č. 5, s. 153 a násl.).

54. Tamtéž je poukazováno na skutečnost, že pracovní verze návrhu občanského zákoníku pracovala v § 1750 s úpravou novace, dle které „dohodou o změně právního důvodu závazku nebo o změně předmětu pohledávky se dosavadní závazek ruší a nahrazuje se novým závazkem. Může-li však dosavadní závazek vedle nového závazku obstát, má se za to, že nebyl zrušen“.

55. Zde je zřejmá přímá inspirace v § 1376 o. z. o., jenž normoval, že změna bez přistoupení třetí osoby nastává, když se změni právní důvod nebo hlavní předmět pohledávky; když tedy starý závazek přejde v nový. Dle § 1377 o. z. o. taková změna sluje smlouva o obnovu (novace). Touto smlouvou zaniká dřívější hlavní závazek a zároveň se počíná nový. Dle § 1379 o. z. o. pak zevrubnější podmínky kde, kdy a jak se má splnit závazek, který tu již je, a jinaká vedlejší ustanovení, jimiž co do věci hlavní nebo co do právního důvodu nenastává změna, nesluší pokládati za smlouvu o obnovu, stejně jako pouhé vydání nového dluhopisu nebo jiné sem náležející listiny. Takovou změnou ve vedlejších ustanoveních nelze také vložit nové břímě na třetího, který k ní nebyl přibrán. Vzejde-li pochybnost, nebuď starý závazek pokládán za zrušený, pokud ještě může obstát s novým.

56. Jakkoliv o. z. o. neobsahoval pravidlo srovnatelné s § 1906 o. z., je zřejmé, že jeho pojetí novace –

tak jak je dnes upravena v § 1902 o. z. – odpovídalo toliko novaci privativní, nikoli změně obsahu závazku za jeho dalšího trvání.

57. To odráží civilistickou teorii, jež se promítla i v úpravě o. z. o. o tom, že dohoda stran o změně obsahu, jež zakládá novou (jinou) kauzu závazku, vede k nahrazení stávajícího závazku závazkem novým, jež odůvodňovala potřebu zvláštního pravidla.

58. Ačkoli platná a účinná úprava § 1902 o. z. již výslovně novaci s konkrétní obsahovou změnou nespojuje (jak tomu činil § 1377 o. z. o., u kterého se jednalo o novaci při změně právního důvodu nebo hlavní předmět pohledávky), přesto je dopad § 1902 o. z. nutné chápat v kontextu jeho inspiračního zdroje tak, že za novaci lze považovat pouze ty „dohody o změně obsahu závazku“, které vedou k jeho zániku a jeho nahrazení závazkem novým, a věcný rozsah pojmu novace nezahrnuje jakékoliv dohody stran o změně v obsahu závazku, zejména ty změny, jež se týkají vedlejších ujednání a nemají za cíl či následek zánik závazku a jeho nahrazení závazkem novým.

Řešení požadavku písemné formy novace v literatuře

59. V literatuře lze vysledovat několik výkladových postupů snažících se možný rozpor zřejmý z jazykového vyjádření § 1906 o. z. a § 564 o. z. řešit.

60. Někteří autoři doporučují od § 1906 o. z. odhlédnout a také režim dohody o novaci (privativní či kumulativní) i narovnání podřídít pravidlu obsaženému v § 564 o. z. (viz Čech, P. Nad několika rekodifikačními nejasnostmi. In: Obchodněprávní revue, 2012, č. 11-12, s. 324 a násl.). Další autoři navrhují požadavek písemné formy uplatnit u novace či u změny promlčeného závazku s tím, že naopak u jiné změny závazku bude vyžadována písemná forma pouze tam, kde si to strany původního „závazku zřízeného písemně“ výslovně vyhradily ve smyslu § 564 o. z. (viz Bříza, P., Pavelka, T. in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019, § 1906, m. č. 2). Dále bývá v literatuře rozlišováno mezi nenovačními změnami závazku a uvedený rozpor obou ustanovení je považován za zdánlivý, jelikož § 1906 o. z. nedopadá na změny obsahu závazku provedené na základě § 1901 o. z. (Lokaj, A. Forma změn předmětu díla. In: Právní rozhledy. 2021, č. 6, s. 198 a násl.). Normu obsaženou v § 1906 o. z. je třeba interpretovat v souladu s obsahem ustanovení § 564 o. z. [viz Dvořák, B. In: Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, § 1906, m. č. 5]. Popřípadě je argumentováno vztahem speciality § 1906 o. z. k § 564 o. z. (viz Eliáš, K. Eliáš, K. Problematická ustanovení nového občanského zákoníku a jejich výklad. Bulletin advokacie, 2013, č. 11, s. 27. a násl.). Konečně aplikace pravidla o písemné formě dle § 1906 o. z. bývá spojována toliko s narovnáním a privativní novaci, jak popsáno výše (srov. Melzer, F. in Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník – velký komentář. Sv. III. § 419-654. Praha: Leges, 2014, s. 658). Zde jde v zásadě o obdobné stanovisko, prezentované např. J. Handlarem, který za novaci dle občanského zákoníku považuje toliko novaci privativní. Byť J. Handlar argumentuje pro zužující výklad § 1906 o. z. v tom smyslu, že se vztahuje pouze na formu zákonnou, nikoli však na formu smluvní (viz Handlar, J. In: Pražák, Z., Fiala, J., Handlar, J. a kol. Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku. Komentář k § 1721-2893 OZ. Leges, 2017, s. 383).

Účel pravidla

61. Z výše popsaného jazykového i systematického výkladů i argumentů částí literatury, hledající racionální řešení dané nejasností zákonné úpravy, je třeba dospět k závěru, že za novaci pro účely § 1906 o. z. je třeba považovat výhradně dohodu stran, kterou se dosavadní závazek ruší a nahrazuje se novým závazkem. Jinými slovy, z hlediska požadavku písemné formy pravidlo § 1906 o. z. dopadá (kromě narovnání) toliko na novaci privativní ve smyslu § 1902 o. z.

62. Omezení požadavku písemné formy pro privativní novaci ve smyslu § 1902 o. z. odpovídá i účelu, jenž požadavek této formy zakládá. Ustanovení § 1906 o. z. vyžaduje písemnou formu společně pro novaci a narovnání tehdy, byl-li i původní závazek zřízen v písemné formě, nebo činí-li se o právu již promlčeném. Je zde důvod dlužníka před právním jednáním učiněným lehkově chránit. Je třeba v této souvislosti připomenout, že sporná nebyla situace, byla-li kvalifikovaná forma stanovena přímo zákonem, neboť v takovém případě vyžaduje § 564 o. z. i pro právní jednání směřující k prosté změně obsahu závazku dodržení této formy. Naopak, je-li forma právního jednání určena ujednáním stran, či výhradou jedné ze stran (§ 1758 o. z.), připouští právní úprava § 564 o. z. změnu obsahu tohoto závazku i v jiné formě, pokud to ujednání stran nevyklučuje. Obdobně zákon nestanoví žádnou zvláštní formu pro ujednání stran o zániku závazku, aniž bude zřízen závazek nový (§ 1981 o. z.).

63. Lze proto uzavřít, že za novaci je možné z hlediska požadavku formy dle § 1906 o. z. považovat ve smyslu § 1902 o. z. jen takovou dohodu o změně obsahu závazku, kterou se dosavadní závazek ruší a nahrazuje se novým závazkem, tj. tzv. privativní novaci. V případě dohody o změně obsahu závazku za jeho trvání se forma takového právního jednání řídí § 564 o. z.

K tzv. kumulativní novaci a ke změnám obsahu závazku podle § 1901 o. z.

64. Rozlišujeme tedy novaci podle § 1902 o. z. (někdy označovanou jako privativní) a změnu závazku ve smyslu § 1901 o. z.

65. Ustanovení § 1901 o. z. představuje samostatnou skutkovou podstatu změny obsahu závazku za jeho trvání.

66. Jde-li o termín „kumulativní novace“, dřívější judikatura k právní úpravě účinné do 31. 12. 2013 jej užívala s tím, že taková novace představovala změnu v obsahu závazku dohodou stran. Na rozdíl od tzv. privativní novace podle § 570 obč. zák., při níž dosavadní závazek zanikal a byl nahrazen novým, se při kumulativní novaci jednalo o změnu za trvání existujícího právního vztahu spočívající v zániku určitých dosavadních vzájemných práv a povinností a v jejich nahrazení nově sjednanými, případně ve vzniku dalších práv a povinností vedle již existujících (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2006, sp. zn. [33 Odo 399/2005](#), či ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. [33 Cdo 1285/2011](#)). Bylo dovozováno, že občanský zákoník z roku 1964 umožňoval účastníkům závazkového vztahu, aby v rámci smluvní volnosti změnil jeho obsah, tj. vzájemná práva a povinnosti z něho vyplývající (§ 516 obč. zák. – tzv. kumulativní novace), případně aby stávající závazkový vztah dohodou zrušili a současně jej nahradili novým (§ 570 obč. zák. – tzv. privativní novace). Pro rozlišení, zda jde o kumulativní či privativní novaci, byla přitom rozhodná vůle jeho účastníků (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2001, sp. zn. [20 Cdo 2352/99](#), nebo rozsudek velkého senátu občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2003, sp. zn. [31 Cdo 528/2001](#)). Obdobně i část rozhodovací praxe dovolacího soudu v poměrech právní úpravy účinné po 1. 1. 2014 označuje dohodu o změně obsahu závazku jako tzv. privativní nebo kumulativní novaci (srov. např. rozsudek ze dne 13. 2. 2018, sp. zn. [21 Cdo 48/2017](#), rozsudek ze dne 27. 5. 2021, sp. zn. [25 Cdo 1677/2019](#), a rozsudek ze dne 27. 7. 2023, sp. zn. [21 Cdo 1304/2023](#)). Otázka výkladu pojmu novace pro účely požadavku formy podle § 1906 o. z. ve spojení s § 564 o. z., § 1901 o. z. a § 1902 o. z., však dosud v judikatuře dovolacího soudu řešena nebyla.

67. Užívání termínu „kumulativní novace“, aniž by bylo vysvětleno, co je konkrétně jeho obsahem a s jakými právními důsledky se jeho použití váže, bylo přitom již v minulosti předmětem kritiky v náleзовé judikatuře Ústavního soudu. Ústavní soud v nálezu ze dne 12. 1. 2016, sp. zn. [III. ÚS 119/14](#), k obsahu kumulativní novace podle tehdejšího § 516 obč. zák. dovedl, že „tento pojem je součástí dogmatiky soukromého práva (a není tak ani zákonem definován, nyní viz § 1902 nového občanského zákoníku), přičemž není vnímán jednotně ani právní teorií (k tomu blíže Handlar, J. K pojmům privativní a kumulativní novace. Časopis pro právní vědu a praxi č. 2/2006, s. 116 a násl.),

ani právní praxí, a to dokonce samotného Nejvyššího soudu. Jen na okraj lze uvést, že např. v rozsudku ze dne 13. 12. 2006, sp. zn. [33 Odo 399/2005](#), se (v souvislosti s prodloužením splatnosti kupní ceny) uvádí, že se „při kumulativní novaci jedná o změnu za trvání existujícího právního vztahu, spočívající v zániku určitých dosavadních vzájemných práv a povinností a v jejich nahrazení nově sjednanými, případně [což nutno zdůraznit] ve vzniku dalších práv a povinností vedle již existujících“. Oproti tomu v rozsudku ze dne 22. 10. 2002, sp. zn. [33 Odo 566/2001](#), v případě, kdy splatnost závazku byla rovněž dohodou stran změněna a povinnost dlužníka podle původního ujednání zanikla, Nejvyšší soud vyvodil, že se jedná o tzv. privativní novaci (§ 570 odst. 1 obč. zák.), obdobně tomu bylo i v rozsudku ze dne 22. 6. 2005, sp. zn. [33 Odo 335/2005](#). V této souvislosti je dlužno dodat, že tento názor byl podroben kritice J. Handlara v publikaci Zánik závazků dohodou v občanském a obchodním právu. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 15 a násl., s. 24 a násl.“.

68. Ústavní soud zdůrazňuje, že „stejně jako v jiných případech nehodlá vstupovat do teoretických sporů na tomto poli, jen poukazuje na důsledky, které tato nejednotnost může mít z hlediska požadavků následně kladených na účastníky soudního řízení, resp. právního styku vůbec. Použití daného termínu ze strany Nejvyššího soudu, aniž by bylo vysvětleno, co je konkrétně jeho obsahem a s jakými právními důsledky se jeho použití váže, může být za těchto okolností poněkud zavádějící, resp. vést k nedostatečné srozumitelnosti soudního rozhodnutí, a to s případně negativním dopadem při poskytování práva na soudní ochranu v rámci výkladu toho, co smluvní strany v projednávané věci úpravou svých závazků sledovaly. Použití právního pojmu (*terminus technicus*), jakým je tzv. kumulativní novace (z hlediska hodnocení původní právní skutečnosti, kterou byla úvěrová smlouva a „kumulující se“ právní skutečnosti v podobě dodatků či přesněji v podobě dohody o změně práv a povinností), nemůže nahradit výklad vůle smluvních stran vzhledem k okolnostem, za kterých byl učiněn; to platí zejména v případě, není-li o jeho použití jednota ani v teorii, ani v judikatuře, a je-li vůle stran ke změně závazku zřetelně vyjádřena, přičemž samy strany smlouvy tento pojem nepoužily, natož aby jej definovaly či blíže vymezily“.

69. Ztotožňování jakékoli dohody o změně v obsahu závazku s pojmem novace kumulativní tehdy, pokud s touto změnou nebyl spojen zánik původního závazku, byl tedy předmětem kritiky již za účinnosti předchozí úpravy soukromého práva. Zejména již citovaný J. Handlar proti ztotožnění dohody o změně závazku s pojmem kumulativní novace namítal, že tento pojem nemá v současné civilní teorii žádný teoreticky podložený právní obsah, současné chápání tohoto pojmu je v úplném rozporu s pojetím kumulativní novace, které zformulovala – a na rozdíl od té současné i odůvodnila – předválečná civilistika, jež dospěla k závěru, že kumulativní novace není dohodou působící změnu závazku, ale dohodou, která tento závazek utvrzuje tím, že zakládá novou akcesorickou obligaci (viz Handlar, J. Zánik závazků dohodou v občanském a obchodním právu. Praha: C. H. Beck, 2010, zejm. s. 26 a násl.). Chápání dohody podle § 516 odst. 1 obč. zák. jako kumulativní novace neodpovídá tradičnímu (či přesněji dřívějšímu) chápání pojmu kumulativní novace, které ani v dnešní době neztratilo zcela své opodstatnění (srov. Handlar, J. K pojmům kumulativní a privativní novace. In: Časopis pro právní vědu a praxi, 2006, č. 2, s. 119 a 120; obdobně dále též autor: K problematice rozlišování dohod působících změnu a zánik závazku. In: Právní rozhledy, 2007, č. 23, s. 841 a násl.; či Dohoda stran jako důvod změny a zániku závazku v občanském a obchodním právu. In: Právní rozhledy, 2006, č. 19, s. 689 a násl.). Dle J. Handlara zákon pojmem novace označuje pouze novaci privativní. Dohoda o změně obsahu závazku za jeho trvání dle § 1901 o. z. není novací a takto lze změnit jakýkoliv prvek obsahu závazku, nikoliv jen prvek vedlejší. Pojmovým znakem novace není sjednání určité konkrétní obsahové změny nového závazku oproti závazku původnímu, stejně tak není změna určité obsahové části závazku kritériem pro odlišení novace od dohody o změně závazku (k tomu dále). Připouští však, že ani touto právní úpravou není dotčeno v civilní teorii obecně přijímané východisko, že k novaci dochází také v případech, kdy je dosavadní závazek nahrazen závazkem založeným na jiné kauze (např. změna závazku zaplatit kupní cenu na závazek ze zápůjčky). Dovojuje, že při novaci musí vůle stran směřovat jednak ke zrušení původního závazku,

jednak (a současně) ke zřízení závazku nového, který má původní závazek nahradit (*animus novandi*). Nový závazek je zřizován proto, aby nahradil dosavadní závazek, dosavadní závazek má zaniknout právě tím, že je nahrazen závazkem novým (viz Handlar, J. In: Pražák, Z., Fiala, J., Handlar, J. a kol. Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku. Komentář k § 1721–2893 OZ. Leges, 2017, s. 360 a násl.).

70. Dlužno dodat, že část autorů uvádí, že ke změně závazku dochází toliko na základě novace privativní či kumulativní dle § 1902 o. z.; ustanovení § 1901 o. z. má jen proklamativní význam (viz Brodec, J., Janeček, V. Podstatná změna smlouvy jakožto privativní novace. In: Jurisprudence, 2014, č. 5, s. 3 a násl.).

71. Kriticky k nejednotnosti v této otázce pak Bříza, P., Pavelka, T. In: Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1910 a násl.).

72. Prvorepubliková literatura se termínu kumulativní novace buď vyhýbala (Mayr, R. Soustava občanského práva. Kniha třetí: Právo obligační. 1923, Brno: Barvič a Novotný, 1928, s. 188-191), nebo jej nepřijala (Sedláček uváděl, že „není právě šťastný“; srov. Sedláček, J. Obligační právo. Obecné nauky o právních jednáních obligačních a o splnění závazků. 2. vydání. Brno: Akademický spolek „Právnick“, 1933, s. 226, č. 563), nebo tvrdila, že se změně obligačního poměru vůbec nedotýká (Krčmář, J. Právo občanské. III. Právo obligační. Praha: Spolek československých právníků „Všehrd“, 1929, s. 120).

73. Novaci jako tzv. privativní, která nahrazuje původní závazek, chápala Osnova připravovaného občanského zákoníku z 30. let 20. století (srov. Kober, J. (ed.). Osnova československého občanského zákoníku. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2021), která v § 1219 navrhovala: „Změní-li se dohodou právní důvod nebo hlavní předmět pohledávky, vznikne obnova (novace) a ruší se zřízením nového závazku závazek dosavadní. Závazky promlčené se k obnově hodí (§ 1188)“.

Posouzení v poměrech projednávané věci a shrnutí

74. Lze tak shrnout, že za novaci je pro účely požadavku formy vyjádřeného v § 1906 o. z. třeba považovat ve smyslu § 1902 o. z. jen takovou dohodu o změně obsahu závazku, kterou se dosavadní závazek ruší a nahrazuje se novým závazkem.

75. Rozlišujeme tak novaci podle § 1902 o. z. (někdy označovanou jako privativní) a změnu obsahu závazku podle § 1901 o. z. představující samostatnou skutkovou podstatu změny obsahu závazku za jeho trvání.

76. V případě dohody o změně obsahu závazku za jeho trvání se forma takového právního jednání řídí § 564 o. z.

77. V poměrech projednávané věci soudy nižších stupňů rozhodovaly za situace, kdy bylo prokázáno, že mezi stranami byla dne 26. 2. 2020 uzavřena rezervační smlouva na dobu určitou, a to do 27. 3. 2020. Smlouva byla uzavřena písemně, strany si však neujednaly požadavek písemné formy změny dle § 564 o. z.

78. Ze skutkového zjištění soudů vyplynulo, že se strany dohodly na změně podmínek rezervační smlouvy týkajících se termínu pro uzavření kupní smlouvy, který prodloužily do 7. 5. 2020.

79. Odvolací soud toto ujednání o změně trvání závazku posoudil jako tzv. kumulativní novaci dle § 1902 věta druhá o. z. s tím, že ustanovení § 1906 o. z. je třeba interpretovat v souladu s obsahem ustanovení § 564 o. z. jako závazek, který mohl být sjednán ústně, přičemž pro takovou novaci se písemná forma nevyžaduje.

80. Toto právní posouzení z důvodů shora popsanych nelze považovat za správné, neboť jak výše vysvětleno, ustanovení § 1902 a § 1906 o. z. na posuzovanou věc nedopadají. Přesto však dovolání není důvodné.

81. Výše byl totiž odůvodněn závěr, dle kterého lze ustanovení § 1906 o. z. vztáhnout (mimo narovnaní) jen na takové právní jednání, jež vede ke zrušení závazku a jeho nahrazení závazkem novým.

82. Tak tomu v poměrech této věci není, neboť dohoda stran směřovala k prodloužení trvání již existujícího závazku. Bez ohledu na terminologické označení takové dohody odvolacím soudem jako tzv. kumulativní novace, není pochyb o tom, že takováto změna neměla za cíl či výsledek zrušení stávajícího závazku a jeho nahrazení závazkem novým. To ostatně ani stranami v průběhu řízení nebylo tvrzeno či zjištěno soudy nižších stupňů.

83. Takové právní jednání, které směřuje k prodloužení stranami sjednané účinnosti závazkového vztahu za jeho trvání je dohodou o změně obsahu závazku podle § 1901 o. z. Nepředstavuje novaci podle § 1902 o. z. Z hlediska požadavku formy se proto uplatní § 564 o. z., nikoliv § 1906 o. z.

84. Jestliže tak u písemně sjednané smlouvy nebylo prokázáno, že strany si pro její změnu ujednaly výhradu její písemné formy nemohou obstát námitky dovolatele ohledně nedostatku formy posuzovaného právního jednání.

85. Pro úplnost nutno dodat, že zde přijímaný závěr není nijak v rozporu se stanoviskem, jež Nejvyšší soud zaujal v trestní věci v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. [5 Tdo 292/2019](#), na jehož závěry dovolatel odkazuje. V tomto usnesení odvolací soud spojil požadavek písemné formy dle § 1906 o. z. s tzv. privativní novací, neboť (tvrzená) změna závazku měla spočívat v nahrazení fiduciárního závazku o správě finančních prostředků nově vzniklým závazkem z darování. Tedy jde zjevně - na rozdíl od věci zde vedené - o dva různé závazky spočívající na jiné hospodářské kauze.

86. Protože rozhodnutí odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správné, Nejvyšší soud dovolání podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.